Valtiovarainministeriö NEUVOSTORAPORTTI VM2020-00460

EUS Salmi Martti

14.09.2020
JjulkinEN

Asia
Epävirallinen valtiovarainministerikokous ja euroryhmä, Berliini 11.-12.9.2020

Kokous
Epävirallinen valtiovarainministerikokous ja euroyhmä, Berliini 11.09.2020 - 12.09.2020

Berliinissä järjestetyn epävirallisen valtiovarainministerikokouksen keskusteluaiheita olivat:
- Euroopan elpymisen toimeenpano: tilannekatsaus ja jatkotoimet
- Omat varat: kohti tarkoituksenmukaista 2000-luvun fiskaaliarkkitehtuuria
- Reilu ja tehokas verotus
- Digitaalisen ajan rahoitusmarkkinat: uudelleenpohdinta

Myös euroryhmä kokoontui Berliinissä ensimmäistä kertaa fyysisesti helmikuun jälkeen. Euroryhmän puheenjohtajana toimi heinäkuussa tehtävään nimitetty Irlannin valtiovarainministeri Paschal Donohoe.

Euroryhmässä käytiin keskustelu Covid-19 –pandemian jälkeisestä taloustilanteesta, tehdyistä politiikkatoimista ja elpymistarpeista. Temaattinen keskustelu keskittyi kasvua edistävien uudistusten toteuttamiseen euroalueella.

Laajennetun euroryhmän kokouksessa saatiin pankkiunionin tilannekatsaus, esille nousi myös yhteisen kriisinratkaisurahaston yhteinen varautumisjärjestely ja sen mahdollinen aikaistettu käyttöönotto.

Berliinissä 11.-12. syyskuuta järjestetyn epävirallisen valtiovarainministerikokouksen puheenjohtajana toimi Saksan valtiovarainministeri Olaf Scholz. Suomea edusti valtiosihteeri Jari Partanen.

1. **Euroopan elpymisen toimeenpano: tilannekatsaus ja jatkotoimet**

Ensimmäisessä työistunnossa ministerit keskustelivat talouden elpymisestä koronarajoitusten helpottamisen jälkeen sekä koko EU:ssa että yksittäisissä jäsenvaltioissa. Daniel Gros, Brysselissä sijaitsevan Euroopan politiikan tutkimuskeskuksen (CEPS) johtaja ja Beatrice Weder di Mauro, kansainvälisen taloustieteen professori Genevessä alustivat asiasta.

Asiasta käydyssä keskustelussa painotettiin EU-tason toimien merkitystä vastauksena korona-viruspandemian taloudellisiin seurauksiin; myös pj. Olaf Scholz tuki tätä yhteenvedossaan. Vaikka talous on jo elpymässä, epävarmuutta ei ole pelkästään pandemian jatkokehityksen suhteen, vaan myös maailmanlaajuisen kehityksen, kuten kauppakriisien, vuoksi. Lisäksi

korostettiin, että talouden elpymistä tukevan julkisen tuen ja julkisen talouden kestävyyden välillä on saavutettava oikea tasapaino. Nyt on hoidettava rakenteellisia haasteita, jotka olivat olemassa jo ennen tätä viimeisintä kriisiä, ja elpymis- ja palautumistukiväline (RRF) voi auttaa paljon tässä.

2. Omat varat: kohti tarkoituksenmukaista 2000-luvun fiskaaliarkkitehtuuria

Perjantai-iltapäivän toisena aiheena oli EU:n omat varat. Asiasta alustivat professorit Clemens Fuest ja Jean Pisani-Ferry. Keskusteluun osallistui myös budjettiasioiden komissaari Johannes Hahn videolinkin välityksellä. Lähtökohtaisesti ajatukseen uusista omista varoista suhtauduttiin avoimesti ja rakentavasti, erityisesti korostettiin tarvetta liittää ne unionin ilmastotavoitteiden edistämiseen.

Yhteenvedossaan pj. Scholz korosti tämän keskustelun tärkeyttä. Auttaakseen talouden elpymistä ja tukeakseen uudistuksia ja investointeja jäsenvaltioissa EU ottaa huomattavan määrän velkaa. Näiden velkojen takaisinmaksu edellyttää keskustelua omien varojen järjestelmän tulevasta muodosta. Pj:n arvion mukaan suurin osa jäsenvaltioista kannatti uusia omia varoja. Erityisesti painotettiin tarvetta ottaa digitalisoitumisen ja ilmastonmuutoksen kaltaiset EU:n politiikka-painotukset huomioon talousarvion tulopuolella. Komissio ilmoitti tekevänsä ehdotuksia näistä asioista vuoden 2021 alkupuoliskolla.

3. Reilu ja tehokas verotus

Lauantain ensimmäisen työistunnon aiheena oli verotus. Oikeudenmukaisen ja tehokkaan verotuksen eurooppalainen arkkitehtuurin tehtävänä on varmistaa tasapuoliset kilpailuolosuhteet sisämarkkinoilla ja muualla ja että jäsenvaltioilla on käytettävissään riittävät taloudelliset resurssit rahoittamaan julkinen toimintansa. Pj:n arvion mukaan jäsenvaltioiden keskuudessa vallitsi laaja yksimielisyys tästä asiasta.

Ministereiden puheenvuoroissa kannatettiin jatkuvan tuen antamista OECD:n piirissä tapahtuvalle verotyölle, joka sisältää tehokkaan vähimmäisveron ja digitaalitalouden oikeudenmukaisen verotuksen. Tavoitteena on saavuttaa ratkaisu maailmanlaajuisesti ja toimeenpanna se Euroopan tasolla. Keskustelussa toistui useaan kertaan ajatus siitä, että Yhdysvaltojen tulevat presidentinvaalit saattavat vielä muuttaa globaalia neuvotteluasetelmaa tämän(kin) asian kohdalla.

Suomen puheenvuorossa todettiin, että digitaalisen talouden kysymysten tarkastelu ja päätöksenteko kansainvälisellä tasolla, eli OECD:ssä on keskeistä. Suomi myös tukee ja aktiivisesti edistää veronkierron sekä aggressiivisen verosuunnittelun vastaisia toimia sekä verotuksen läpinäkyvyyden parantamista kansainvälisen yhteistyön avulla.

Keskustelussa kävi ilmi myös, että kaikki jäsenmaat olivat tyytyväisiä käytännesääntötyöryhmän mandaattiin sovittuun muutokseen.

4. Digitaalisen ajan rahoitusmarkkinat: uudelleenpohdinta

Kokouksen neljäntenä aiheena käsiteltiin tarvetta ajatella rahoitusmarkkinoita uudelleen digitaaliaikana. Datapohjaisten liiketoimintamallien ("big data") ja nopeasti kasvavien teknologiayritysten vaikutus rahoitusmarkkinoiden mekanismeihin luo uusia haasteita rahoitusmarkkinoiden järjestykselle ja tietosuojalle sekä uusia kyberturvallisuusriskejä. Professori Markus K. Brunnermeier Princetonin yliopistosta piti alustuksen digitaalisten alustojen taloudellisista näkökohdista rahoitusmarkkinoilla. Keskustelussa käytetyissä puheenvuoroissa pääsääntöisesti annettiin tukea komission tuleville ehdotuksille mm. alusta-

talouteen liittyen. Komissio kertoi antavansa ehdotuksen digipaketiksi ml. kryptovarat syyskuun lopussa.

Ministerilounas

VMI-kokouksen aloittaneella ministerilounaalla keskusteltiin politologi Ivan Krastevin alustuksen pohjalta kuluneen vuosikymmenen kriisien kokemuksista ja koronapandemian jälkeisen Euroopan haasteista sekä mahdollisuuksista yhteistyön syventämiseksi EU:ssa.

Euroryhmä 11.9.

Euroryhmä piti 11. syyskuuta aamupäivällä kokoukset sekä normaalissa että laajennetussa kokoonpanossa. Valtiosihteeri Jari Partanen edusti molemmissa kokouksissa Suomea. Valtiovarainministerit olivat näissä kokouksissa ensimmäistä kertaa koolla fyysisesti sitten helmikuun puolivälin. Euroryhmän puheenjohtajana toimi ensimmäistä kertaa tehtävään heinäkuussa nimitetty Irlannin valtiovarainministeri Paschal Donohoe.

1. Temaattinen keskustelu uudistuksista talouspoliittisesta näkökulmasta

Ministerit keskustelivat Covid-19-kriisin vaikutuksista kasvua edistävien uudistusten toteuttamiseen euroalueella ja siitä, miten nyt saadut kokemukset voivat hyödyttää elpymis- ja palautumissuunnitelmien valmistelua. Portugalin ja Slovakian ministerit alustivat aiheesta, minkä lisäksi keskustelun pohjana toimi komission valmistelema julkinen raportti asiasta (https://www.consilium.europa.eu/media/45511/ares-2020-4586969_eurogroup-note-on-political-economy-of-reforms.pdf). Raportin mukaan inklusiivista ja kestävää kasvua edistävien uudistusten ja investointien merkitys on kasvanut yhä enemmän koronaviruksen aiheuttaman taloudellisen alamäen seurauksena.

Puheenjohtajan yhteenvedossa keskustelusta todettiin, että euroryhmässä on halua koordinoida talouspolitiikkaa ja käyttää euroryhmää foorumina tähän. Jotkut koronakriisiin vastaamiseksi tehdyt toimet ovat tulleet jo käytetyiksi, mutta toisia laajennetaan ja parannetaan. Samaan aikaan jäsenvaltiot kehittävät uusia politiikkatoimia elpymisen edistämiseksi. Lähitulevaisuudessa ei tulla näkemään kriisitoimien äkillistä pysähdystä, ei politiikan jyrkkää reunaa, ja yleisesti finanssipolitiikka tukee edelleen taloutta. Euroryhmän keskustelussa todettiin edistyminen kriisitoimissa, mutta tunnustettiin myös se, että työtä on edelleen jatkettava elpymisen tukemiseksi.

2. Keskustelu Covid-19 –pandemian jälkeisestä taloustilanteesta, tehdyistä politiikkatoimista ja elpymistarpeista, kansallisista budjettivalmisteluista ja euroalueen finanssipolitiikan virityksestä

Euroryhmä keskusteli taloustilanteesta, tehdyistä politiikkatoimista ja elpymistarpeista, keskittyen erityisesti kansallisten ensi vuoden budjettien valmisteluun ja euroalueen finanssipolitiikan sopivaan viritykseen sekä uudistuksiin, joilla elpyminen olisi kestävää ja keskipitkän aikavälin kasvupotentiaalia kohottavaa.

Eurostatin tällä viikolla julkaisemat toisen vuosineljänneksen BKT-luvut vahvistivat, että euroalueella on syvä talouden supistuminen tuotannon pudotessa 11,8%. Supistuminen on erittäin epätasaista, paitsi maiden (vaihtelu -4 ja -18 prosentin välillä) myös sektoreiden välillä. Myös työllisyys laski toisella vuosineljänneksellä ennätykselliset 2,9 prosenttiyksikköä euroalueella, kertoi talouskomissaari Gentiloni.

Kun koronarajoituksia helpotettiin, taloudellinen aktiviteetti piristyi voimakkaasti kesä- ja heinäkuussa, mutta indikaattorit viittaavat aktiivisuuden hidastumiseen viime viikkoina, kun maat ovat kamppailleet viruksen uusien puhkeamisten kanssa. Komission arvio on, että useimmat jäsenvaltiot eivät tule saavuttamaan kriisiä edeltävää BKT-tasoaan vuoden 2021 loppuun mennessä.

Euroryhmän pj. Donohoe korosti, että euroalue tarvitsee kasvua ja oikeaa politiikkaa saadakseen yritykset raiteilleen, luomaan työpaikkoja ja rakentamaan yhteistä vaurautta. Suurimman haasteen, eli Covid-19-pandemian lisäksi taloudessa on muitakin epävarmuustekijöitä, ja euroryhmä seuraa niitä tarkasti. Komission puolelta korostettiin, että siirtyminen poikkeustilanteesta uuteen normaaliin on haaste, joka vaatii hyvin huolellista harkinta mm. sen suhteen, milloin on oikea aika siirtyä hätätoimenpiteistä euromaiden talouden perustekijöiden vahvistamiseen.

3. Muut asiat

Muissa asioissa euroryhmän puheenjohtaja informoi menettelystä, jolla täytetään EKP:n johtokunnassa vapautuva paikka. Luxemburgilaisen johtokunnan jäsenen Yves Merschin kausi päättyy tämän vuoden lopussa ja kuluneella viikolla Euroopan keskuspankin pääjohtaja lähetti kirjeen Eurooppa-neuvoston puheenjohtajalle aloittaakseen Merschin seuraajan valintaprosessin. Euroryhmän kokouksessa pj. totesi ehdokasasettelun avatuksi. Euroryhmä palaa asiaan lokakuun kokouksessa, jolloin pyritään valitsemaan ehdokas. Tämän jälkeen neuvosto lähettää suosituksen Eurooppa-neuvostolle, joka lopulta nimittää EKP:n johtokunnan jäsenen kuultuaan ensin keskuspankkia ja parlamenttia.

Laajennettu euroryhmä 11.9.

Laajennetun euroryhmän kokouksessa saatiin pankkiunionin tilannekatsaus. Keskeinen kysymys pankkiunionin syventämistä koskevissa keskusteluissa ja politiikkavalinnoissa on pandemian vaikutusten huomioiminen. Eurooppalaiset pankit ovat kestäneet pandemian ensimmäisen vaiheen hyvin, mutta taantuman pitkittyessä myös pankkien asema vaikeutuu. Toisaalta pankkien taloudellisessa tilassa oli merkittäviä eroja jo ennen pandemiaa, ja tartuntatilanne ja sen hillitsemiseksi tehdyt rajoitustoimet ovat toteutuneet eri valtioissa valtavin eroin.

Esille nousi myös keskeisesti yhteisen kriisinratkaisurahaston yhteinen varautumisjärjestely ja sen mahdollinen aikaistettu käyttöönotto. Suomen puheenvuorossa kerrottiin, että Suomessa tarvitaan ennen päätöstä aikaistetusta käyttöönotosta instituutioiden riskien vähenemisarvion lisäksi oma riskiarvio, joka tulee olemaan hienojakoisempi ja jossa tullaan huomioimaan myös koronan vaikutukset. Paras vaihtoehto olisi, jos päätöksentekoa aikaistetusta käyttöönotosta lykättäisiin.

Puheenjohtajan yhteenvedossa todettiin, että euroryhmän kesäkuun kokouksessa oli päätetty jatkaa työtä pankkiunionin vahvistamiseksi ensisijaisena tavoitteena. Pj:n arvion mukaan Berliinin kokouksessa oli laaja yhteisymmärrys tarpeesta edetä kokonaisvaltaisella tavalla, ja euroryhmä pyrkii edistymään tässä edelleen tämän vuoden aikana.

Suomen edustajat
Valtiosihteeri Jari Partanen (VM), finanssineuvos Marketta Henriksson (VM)

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi